

opera priori consideratione præcise sumpta sufficiunt ad generale quoddam gaudium : tamen sub posteriori ratione sunt apta ad merendum Deum ipsum, si aliæ conditiones meriti concurrant. Quod videtur voluisse D. Thomas, in illo loco citato, 2, 2, non enim necesse est, ut semper attendamus rationem formalem obediendi Deo : tamen quia hæc sufficit ad meritum, quia virtualiter includitur in operibus virtutum, etiam sub ea ratione illa sufficient, præsertim si sint opera supernaturalia, et proportionata supernaturali fini : atque eadem est ratio de charitate, quæ hoc modo virtute includitur in his operibus : quod satis commode explicatur a contrario, nam in peccato distinguui solet conversio et aversio, et conversioni dicitur respondere pœna sensus, aversioni vero pœna damni, et tamen utraque pœna respondet cuilibet peccato mortali, quia formaliter, vel virtualiter includit utramque rationem prædictam : unde illa distributio pœnarum non intelligitur esse secundum diversos actus, sed secundum diversas considerationes eujuscumque actus : et ita explicari potest alia proportio, seu distributio præmiorum, ut satis explicatum est.

SECTIO III.

Utrum sint, quid sint, et quot aureolæ, et fructus, et quomodo inter se distinguantur.

1. *Aureolas dari.* — Beatitudinis præmium solet in Scriptura sacra coronæ nomine significari, 1, ad Corinth. 9, et 4, Jacobi, 1, 1, Petri, 6 et 5, nam corona signum est victoriæ, et dignitatis regiæ : beati autem et cum Christo regnant, et de inimicis ejus victoriam reportarunt : illa autem corona, quantum ad essentialia præmium spectat, aurea dicitur, Apoc. 4 et 19, propter ejus eximiam perfectionem et excellentiam : atque hinc quoddam accidentale præmium aliquorum beatorum corona aureola dicitur ab omnibus scholasticis in 4, d. 49, qui hanc vocem sumpserunt ex glossa super 25, Exodi, ubi fit mentio coronæ aureolæ, quæ in mensa templi præcipiebatur supponi coronæ aureæ, quam per anagogem accommodat beatis, et sumpsit ex Beda 1, de Tabern., cap. 6, de quibus legatur D. Thomas, dist. 49, quæst. 5, quem transcripsit Soto, quæst. 5, et Richardus, late art. 5, per totum, Supplementum Gabriel., quæst. 4.

2. Secundo conveniunt omnes has aureolas esse tres, Martyrum, Virginum et Doctorum : quas imprimis sumunt ex Scriptura sacra, nam

de aureolis Virginum intelligunt Beda, et alii illud Apocal. 14 : *Cantabant canticum novum, et nemo poterat dicere canticum, etc.*, ubi specialis prærogativa virginibus tribuitur : de quibus etiam dicitur quod *sequuntur agnum quocumque ierit, et quod habent nomen agni, et nomen patris ejus scriptum in frontibus suis* : de Martyribus intelligunt illud Apocal. 7 : *Amicti stolis albis, et palmæ in manibus eorum* : et subditur : *Hi sunt, qui venerunt ex magna tribulatione, etc.*, etsi probabile sit, ibi sermonem esse de omnibus beatis : lege Franciscum Ribeyram, circa utrumque locum : significatur etiam aureola Martyrum illis verbis Christi, Matth. 10 : *Qui me confessus fuerit coram hominibus, etc.* De doctoribus est expressus locus Danielis 11 : *Qui ad justitiam erudiunt multos, quasi stellæ fulgebunt in perpetuas æternitates* : quem sic intelligit Hieronymus et late Perera, libr. 15, in Daniele : facit etiam illud Matth. 5 : *Qui fecerit et docuerit, hic magnus vocabitur.* Rationem reddit divus Thomas, quia corona respondet victoriæ, et ideo tribus insignioribus victoriis tres respondent aureolæ coronæ : tres sunt enim præcipui hostes Christi, Mundus, de quo triumphant Martyres : Caro, de qua Virgines : Dæmon, contra quem doctores, et contra ejus insidias gregem Christi tuentur : et ideo his tribus vincendi ordinibus tres aureolæ respondent : quod si circa hoc est aliqua difficultas, statim attinetur.

3. Tertio disputant quid sint hæ aureolæ, quidam existimant, non esse in anima, sed futuras esse in corporibus beatis : quod communiter rejicitur, quia, licet verum sit, etiam in corporibus futurum esse aliquem specialem splendorem, non est cur animabus negetur, cum gloria corporum ex animabus redundet, et cum in illis sit præcipua ratio victoriæ. Unde in prædictis testimoniis, præsertim Apocalypsi, indicatur, beatos jam possidere has aureolas. Alii dixerunt, has aureolas nihil aliud esse præter visionem beatam datam hoc vel illo titulo : itaque quatenus propter martyrium datur, dicitur aureola martyrum. Sed hoc est contra mentem Bedæ et aliorum, qui de aureolis loquuntur, quia illa potius dicitur aurea Martyrum, quam aureola. Item quia ille titulus solum addit habitum suum seu respectum : at vero in prædictis testimoniis significatur aliqua specialis perfectio. Divus Thomas dicit esse gaudia propria et specialia de illis insignibus victoriis propter propriam excellentiam, quam habent ex objecto, juxta doc-

trinam illius explicatam, sectione præcedenti, num. 10 et 11.

4. Si objicias, in hoc sensu esse plures aureolas. Respondetur, in uno sensu esse verum, scilicet, quatenus aureola significare potest quæcumque accidentalem perfectionem additam coronæ aureæ : tamen specialiter accommodatum esse illud nomen ad significanda propria præmia, quæ respondent tribus illis insignioribus victoriis. Quia vero hoc gaudium non tam videtur esse speciale præmium, quam quid consequens ex natura rei ad essentialiam beatitudinis, et ad rectitudinem voluntatis beatorum, ideo audendum videtur præter illud gaudium, quod per se sequitur ex his principiis, conferri a Deo his Sanctis aliquos speciales honores propter dictos speciales titulos, ut verisimile est conferri doctoribus majorem aliquam divinarum rerum intelligentiam, et Virginibus significatur dicto loco Apocalypsi darispecialis conjunctio cum Christo, seu quod specialiter deputatæ sunt ad laudes ejus canendas : et de Martyribus similiter. Tamen in hoc sensu etiam objicitur, quia etiam Apostolis, vel pauperibus voluntariis videtur promissus specialis honor ; habent ergo etiam aureolam : sunt ergo plures. Et forte idem est de aliis Sanctis habentibus speciales dignitates, ad quod dicendum ex D. Thoma non esse inconueniens aliis etiam dari specialia præmia, tamen illa tria in hoc genere esse potissima, et ideo singulariter numerari.

5. *Quid sint fructus.* — Ex his facile constat quid sit dicendum de fructibus beatorum : nam metaphora fructus et essentiali beatitudini, et cuilibet præmio accommodari potest : tamen D. Thomas specialiter vult significare quædam præmia accidentaliter, quæ correspondent virtuti charitatis, et ita explicat fructum 30, 60 et 100, de quibus loquitur Christus Dominus, Matth. 13, et dicit, respondere castitati conjugatorum, viduarum et virginum, et explicat per illud gaudium accidentale de his virtutibus. Et potest hoc facile sustineri, et est consentaneum Hieronymo, Matth. 13, tamen Theophylactus, ibi et Anselmus, accommodant illos tres fructus profitentibus vitam contemplativam 100, activam cum singulari perfectione 60, et activam communem 30. Et idem fere Gregorius, homil. 15, in Ezech., nec fere differt Athanasius, Epist. ad Amon, Augustinus, lib. Quæst. evangel., quæst. 9, illa tria accommodat Martyribus, Virginibus, Coniungatis : idemque fere Cyprianus, libr. de Habitu Virg. Ego vero existimo illis tribus gradibus significari omnes

justos in quibus alii sunt perfecti, alii mediocres, alii infimi, quod significavit Augustinus, lib. de sancta Virginit., cap. 45 et 46. Unde non est necesse ibi esse sermonem de accidentalibus præmiis, sed de materia et qualitate præmii essentialis, ut citati Patres significant, et ex professo Hieronymus, lib. 1 et 2, contra Jovin., et epistol. ad Pamach., contra eundem, Cyprianus, Epistol. 76, tamen quia alia diversitas in præmio accidentali huic non repugnat, facile potest sustineri, et accommodari scholasticorum doctrina.

DISPUTATIO XII.

DE INÆQUALITATE BEATITUDINIS.

Diximus hactenus de perfectionibus Beatitudinis, omnibus Beatis communibus : sequitur dicendum de differentia earum inter se, de qua tria tractari solent. Primum an sit talis aliqua inæqualitas inter Beatos ? Secundum, in quo consistat ? Tertium, quæ sit ejus radix ? Quæ tria nos exequimur in libro 2, de Attributis Dei negativis, cap. 20 et 21.

DISPUTATIO XIII.

DE SUBJECTO, SEU STATU, IN QUO POSSIT HOMO CONSEQUI SUPERNATURALEM BEATITUDINEM.

Tres status possunt ordine considerari in præsentis disputatione. Primus vitæ moralis, de quo jam in libro 2, de Attributis Dei negativis, cap. 30, dubitationem hanc expedivimus. Secundus animæ separatæ, quem hanc in quæstionem tractabimus. Tertius animæ rursus unitæ corpori jam immortalis, de quo in subsequenti.

SECTIO I.

Utrum anima separata de facto consequatur beatitudinem supernaturalem perfectam antequam corpori uniatur ?

Supponendum, de potentia absoluta esse in anima separata capacitatem ad illam visionem et ad omnia spiritualia bona, quæ ad illam consequuntur, quia visio est actus spiritualis non indigens corpore. Est ergo quæstio de lege statuta a Deo, quæ per factum ipsum optime explicatur.

1. Lactantius, libr. 3, divin. Institut., capite 21, docuit, animam separatam ante diem Judicii nec videre Deum, nec habere aliquam

cognitionem sui status, sed manere incertam usque ad illum diem. Solent etiam citari verba Ambrosii, et aliorum Patrum : sed non est hic sensus illorum, ut dixi, 3 part., quæst. 59, disput. 52, ubi ostendi, dari iudicium particulare in instanti mortis, in quo anima certa redditur de suo statu, et recipit vel condignum præmium, vel poenam suo statui debitam, quod constat evidenter ex parabola Lazari et Divitis : unde contraria sententia est hæretica.

2. Alii dicunt, animam separatam, quantumvis justam et purgatam, non recipere visionem beatam ante diem Iudicii. Vigilantius, ut ait Hieronymus, libro contra illum, videtur fuisse in hoc errore, et putaverit adhuc manere in sinu Abrahamæ, ibique frui quiete et pace, non tamen videre Deum, neque Christum. Tribuitur etiam Græcis et Armenis, ut Guido Carmelio et Castro, verbo Armeni, videri potest Bellarminus, libro 1, de Cultu Sanctorum, cap. 1, videtur sequi Tertullianus, libro de Anima, cap. 7, 9, 56, 59, Irenæus, libr. 1, contra Hæreses, cap. 31, aperte sentit omnes justos descendere in sinum Abrahamæ: an vero ibi careant visione beata non explicat: videatur libro 2, capit. 62, et libro 4, capit. 43, et Chrysostomus, homil. 40, in Genesin, et 53, in Matth.

3. Sit ergo certum animas sanctas plene purgatas non detineri in loco aliquo inferni, sed in nobiliorem recipi, ubi cum Christo regnant. Probatur latius circa mysterium de descensu Christi ad inferos, juxta illud, *morsus tuus ero inferne*, et illud, *ascendens in altum*, quod docuit Augustinus 20, de Civitate, c. 15, et constabit ex dicendis: quando vero nunc dicuntur animæ requiescere in sinu Abrahamæ, non significatur ille materialis locus, in quo Sancti detinebantur ante Christi adventum, sed locus, in quo Sancti cum Christo requiescunt, ut bene Bernardus, sermone 4, de omnibus Sanctis, et Augustinus, quæst. 38, lib. 2, Quæst. Evangel., Justinus Martyr, quæst. 60, 75 et 76, ad Gentes, Nicephorus, libr. 1, Historiarum, c. 31, et lib. 2, cap. 22, putant animas justas detineri in Paradiso terrestri, et ad illum locum tantum fuisse eductas a Christo ab inferis: fundantur in illis verbis, *Hodie mecum eris in Paradiso*. Favent Patres, qui hunc locum intelligunt de Paradiso terrestri. Sed quia hoc late disputo, 2 tom., 3 part., solum hic adverto secundum principia fidei non posse intelligi de Paradiso terrestri, quia est certissimum, Christum eo die non fuisse in Paradiso terrestri, quia est de fide, statim a

morte descendisse ad inferos, et eadem fere certitudine verum est illic mansisse usque ad horam resurrectionis. Unde est hæc sententia quoad hanc circumstantiam etiam erronea.

4. Est etiam certum, animas sanctas plene purgatas ad coelestem locum ascendere; sic omnes veteres, Cyprianus, libro de Exhortat. Mart., Basilius, tract. de 40 Mart., Nazianzenus, Orat. de Basil., Leo papa, sermone de sancto Laurentio, Augustinus, de Prædestinat. Sanctorum, cap. 14 et 20, de Civitate, c. 13 et 15, de Trinitate, cap. 23, Auctor de ecclesiasticis Dogmat., c. 79, convincitur ex mysterio ascensionis Christi in cœlum juxta illud, *Captivam duxit*: ubi ad hoc propositum ponderat Gregorius verba Christi: *Ubi fuerit corpus*. Sicut ergo certum est, Christum ascendisse in cœlum, ita certum est de justis, qui cum ipso regnant. Vide Gregorium, 4 Dialog., cap. 25, et 4 Moralium, cap. 27, Hieronymum, contra Vigilantium, non longe a principio.

5. Probatur etiam ex Paulo 2, ad Corinthios, 5 cap., dicente: *Scimus quoniam si terrestris domus nostra*, etc., ubi observandum primo per *terrenam domum* quosdam intelligere totum mundum inferiorem, qui in die Iudicii destruendus est. Unde colligunt, nos non habituros cœlum usque ad diem Iudicii, quam expositionem refellit Chrysostomus, hom. 10, in illam epistolam; dixerat enim Paulus, c. 4, exteriorem hominem corrumpi, interiorem vero renovari de die in diem, et ideo, cap. 1, subdit post plenam corporis dissolutionem sequi coelestem animæ inhabitationem, quam omnes cupientes, *nollemus tamen corporibus spoliari, sed supervestiri*: quia vero id fieri non potest secundum divinam ordinationem, subdit, *audemus, et bonam voluntatem habemus peregrinari a corpore, et præsentem esse ad Dominum*: loquitur ergo de dissolutione a corpore, postquam dicit, sequi societatem cum Christo, quam expositionem sequuntur Græci et Latini. Secundo observandum, circa illud verbum, *edificationem, ex Deo habemus domum non manufactam*: per eam domum multos intelligere corpus gloriosum, quod speramus futurum domicilium animæ nostræ,tribuendam non statim post destructionem terrenæ domus; sed in diem Iudicii, ut Tertullianus supra, cap. 42; alii vero expositores judicant, hoc esse contra mentem Pauli, qui consolatur fideles, et animat ad mortem libenter sustinendam, eo quod sit via ad coelestem patriam: ergo non est verisimile eum loqui de resurrectione, et expectatione corporis gloriosi, sed

de cœlesti patria, de qua dixit Christus Lucæ, 12 capite: *Facite vobis amicos*, etc., *ut cum defeceritis* (id est, vita excesseritis), *recipiant vos in æterna tabernacula*: et Joann. 14: *In domo Patris mei mansiones multe sunt*, Matthæi, 25 cap.: *Intra in gaudium Domini tui*. Et Bernardus, variis in locis, præcipue sermone quarto de omnibus Sanctis, et serm. 2 et 5, videtur dicere, animas, si bene purgatæ sint, statim ferri in cœlum, fruique clara visione humanitatis Christi, non tamen consequi essentiam beatitudinis, etsi alibi videatur tribuere Sanctis coelestem beatitudinem, ut sermone de sancto Malachia, qui habetur in fine operum, post vitam ejusdem sancti, et sermone secundo de sancto Victore, et de sancto Benedicto, citanturque alii Patres in hanc sententiam.

6. Ultimo tamen certum de fide est, animas sanctas plene purgatas post Christi Domini mortem statim frui visione Dei clara, et beatitudine supernaturali ac perfecta animæ: et probatur primo ex variis Scripturæ sacræ locis. Primus est 2, Corinth., 5 cap., jam tractatus, quem bene explicat ibi D. Thomas, et opusculo, cap. 6, cap. 9, et 4, contra Gent., cap. 91, præcipue illa verba: *Quamdiu sumus in corpore, peregrinamur a Domino, per fidem enim ambulamus*. Ergo relicto corpore non ambulabimus per fidem, sed per speciem, habendo Deum præsentem. Confirmatur ex illo 1, ad Corinthios, 13 capite: *Cum venerit, quod perfectum est*. Ergo si cessat status fidei, incipit statim æternitas visionis, ut ibi Chrysostomus, Ambrosius et Augustinus 14, de Trinitat., c. 2, Hieronymus, iisdem locis, Gregorius Magnus, 4 Dialogorum, cap. 25, et 4 Moralium, c. 27, alias 32. Secundus locus est Lucæ, 23 capite: *Hodie mecum eris in Paradiso*. Videatur Chrysostomus, homilia de Cruce et latrone, Hieronymus, epistol. 3, Augustinus, epistol. 57, ad Dardanum, et 12, Genes. ad litteram, cap. 34, divus Thomas, in Catech. super Lucam, et ad Hebr. 9, ubi per Christi passionem ait esse ablatum impedimentum et apertam januam. Unde Patres in Novo Testamento dicunt, hoc esse discrimen, quod statim obtinetur beatitudo si nullum sit personale impedimentum. Unde in initio prædicationis (et sit tertius locus) dicitur appropinquasse regnum Dei, Matt. 4, quod confirmat Innocentius III, in c. *Minori*, de quo, et præcedenti testimonio multa in 2 tom., 3 part., disput. 43 et 44, et ideo illa hoc loco prætermitto. Pro quarto loco afferri possunt dicta de regno cœlesti in Apocal., et

alibi repetitur, Sanctos regnare cum Christo in cœlo: illud vero regnum potissime consistit in visione beata, neque in locum beatorum quis admittitur, nisi qui jam est capax beatitudinis: sicut neque in infernum descendit, nisi qui jam est in eo statu, in quo passurus sit penas damnatorum: unde ante adventum Christi justii non ascendebant in cœlum, quia non erant visuri Deum: unde dicitur Deus esse ibi specialiter, quia ibi se manifestat, ut in suo throno et regno, Matth. 5 et 18, Isai. 66.

7. Secundo probatur ex definitione Ecclesiæ, quam veritatem definit Benedictus XI, in Extravag., quam referunt Marsilius, in 4, q. 13, art. 3, Castro, verbo Beatitudo, hæres. 6, et Innocentius, dict. cap. *Majores*, et Concilium Francfordium, Epistol. ad Episcopos Hispaniæ, et Florentinum, in litt. unio., Tridentinum, sess. 25, in decreto de Vener. Sanctorum, Moguntinum, capit. 49 et 46. Sanctorum testimonia præter dicta videantur in Bellarmino, ubi supra: ratio vero est, quia meritum vitæ æternæ in morte consumatur: ergo si neque ex parte naturæ rei, nec personæ est impeditum, statim datur præmium, juxta divinam legem. *Non morabitur apud te opus mercenarii usque mane*: cur enim manerent animæ sanctæ sine fructu meriti extra viam, et sine gaudio præmii extra patriam? ergo. Confirmatur exemplo Angelorum, qui finita via statim acceperunt præmium: et malorum, quibus statim datur poena æterna in morte, Luc. 16, est autem Deus prior ad miserandum et præmiandum.

8. Ocham vero in opere 6 dierum, et Gerson, serm. de Paschate, dicunt Joannem XXII, definisse contrarium: sed verum est illum fuisse valde propensum in hanc sententiam, eamque persuadere statuisse, non tamen ut Pontificem definivisset, quia Benedictus XI, in sua Extrav., dicit, speciali Dei providentia raptum fuisse antequam aliquid definisset. Nec credendum est Ocham, qui fuit illi infestissimus, potuitque illam sine errore defendere, quia Innocentius in illis decretis non definivit ex professo hanc veritatem, sed obiter, et quasi aliud agens: unde ejus assertio non erat habita ut definitio fidei, vel non erat intellecta de clara Dei visione, sed de regno cœlesti cum Christo Domino, de quo potuerunt intelligi sine aperta hæresi Sanctorum testimonia, cum non essent satis ab Ecclesia declarata, præsertim cum sint alia testimonia Scripturæ sacræ, quæ occasionem præbere potuerant ad contrarium opinandum.